

RGD. 411-3/14/IW

Gdańsk, 22 grudnia 2014 r.

DECYZJA Nr RGD. 23/2014

I. Na podstawie art. 12 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 2 pkt 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887)

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

wobec uprawdopodobnienia w toku postępowania antymonopolowego stosowania przez przedsiębiorcę: Zakład Gospodarki Komunalnej w Rzeczenicy Sp. z o.o. z siedzibą w Rzeczenicy praktyk ograniczających konkurencję polegających na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i lokalnym rynku zbiorowego odprowadzania ścieków, obejmującym teren gminy Rzeczenica, poprzez narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów regulujących zasady zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków poprzez zamieszczanie w treści tych umów zapisów, zgodnie z którymi:

- 1) usługodawca nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej za przerwy w dostawie wody bądź przerwy w odbiorze ścieków spowodowane brakiem wody na ujęciu, uszkodzeniem instalacji usługobiorcy grożącej niebezpieczeństwem oraz przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i/lub kanalizacyjnych,
- 2) usługodawca nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenia lub wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków wywołane zanieczyszczeniem wody na ujęciu lub ścieków w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia oraz uszkodzeniem instalacji usługobiorcy grożącej niebezpieczeństwem,
- 3) w przypadku zaboru wodomierza lub wykazania, że w/w uszkodzenia zawinione zostały przez Usługobiorcę, ilość pobranej wody ustala się odpowiednio do ilości, która mogła popłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w okresie od ostatniego odczytu wodomierza,

co może stanowić naruszenie, o którym mowa w art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,

oraz **po zobowiązaniu się** przez przedsiębiorcę: Zakład Gospodarki Komunalnej w Rzeczenicy Sp. z o.o. **do podjęcia** następujących działań zmierzających do:

A. zaniechania stosowania zarzucanych praktyk ograniczających konkurencję poprzez zmianę wzorców umów regulujących zasady zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków polegającą na:

a) zmianie treści postanowień przywołanych w punkcie I.1 i I.2 sentencji decyzji, poprzez nadanie im następującego brzmienia:

Usługodawca nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej za przerwy w dostawie wody i odbiorze ścieków, będące skutkiem zdarzeń niezawinionych i niezależnych od usługodawcy spowodowane:

1) *uszkodzeniem instalacji wodno - kanalizacyjnych będących w posiadaniu Usługobiorcy lub jeżeli instalacja wodno - kanalizacyjna będąca w posiadaniu Usługobiorcy za względu na stan techniczny uniemożliwia dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków,*

2) *działaniem siły wyższej albo z wyłącznej winy Usługobiorcy lub osoby trzeciej, za której działania lub zaniechania Usługodawca nie ponosi odpowiedzialności, przy czym przez pojęcie siły wyższej rozumie się zdarzenia zewnętrzne niemożliwe do przewidzenia i zapobieżenia im, w tym kataklizmy, klęski żywiołowe, długotrwałe susze, strajki,*

b) usunięciu ze wzorców umów postanowienia przywołanego w punkcie I.3 sentencji decyzji.

B. usunięcia skutków stosowania zarzucanych praktyk ograniczających konkurencję poprzez:

a) wprowadzenie do obrotu z konsumentami nowych wzorców umów, w których kwestionowane w punkcie I.1 i I.2 sentencji decyzji postanowienia zostaną zmienione, zaś postanowienie kwestionowane w punkcie I.3 sentencji decyzji zostanie usunięte,

b) wystąpienie do odbiorców usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków z propozycją zmiany ww. postanowień w umowach wykonywanych,

nakłada się na Spółkę obowiązek wykonania zobowiązań, o których mowa w:

- punkcie I ppkt A i ppkt B lit. a) sentencji decyzji w terminie dwóch tygodni od daty jej uprawomocnienia się ,
- punkcie I ppkt B lit. b) sentencji decyzji w terminie do 31 marca 2015 r.

II. Na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

nakłada się na przedsiębiorcę: Zakład Gospodarki Komunalnej w Rzeczenicy Sp. z o.o. obowiązek złożenia w terminie do 30 kwietnia 2015 r. - sprawozdania o stopniu realizacji przyjętego zobowiązania, o którym mowa w punkcie I ppkt A i B sentencji niniejszej decyzji, przy czym sprawozdanie powinno zawierać:

- wzorce umów regulujących zasady zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, o których mowa w punkcie I ppkt B lit. a) sentencji decyzji,
- kopie 3 przykładowych umów zawartych z nowymi odbiorcami usług,

- w oparciu o zmienione wzorce,
- informację o liczbie dotychczasowych odbiorców usług, którym doręczono propozycje zmiany umów wykonywanych,
  - informację o liczbie odbiorców usług, którzy podpisali zmienione umowy,
  - informację o liczbie odbiorców usług, którym nie przekazano propozycji zmiany umów wykonywanych, zawierających kwestionowane postanowienia, ze wskazaniem przyczyn takiego stanu.

UZASADNIENIE

- [1] Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zwany dalej *Prezesem UOKiK*, przeprowadził postępowanie wyjaśniające (sygn. sprawy: RGD.400/26/13/14/CF) mające na celu wstępne ustalenie, czy działania Zakładu Gospodarki Komunalnej w Rzeczenicy Sp. z o.o., zwanego dalej: *ZGK* lub *Zakładem*, w przedmiocie określania i pobierania opłat za czynności administracyjno-techniczne związane z przyłączeniem do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej nie naruszają przepisów ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.), zwanej dalej *ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów*, w tym czy sprawa ma charakter antymonopolowy.
- [2] Analiza zebranych materiałów dała podstawę do podejrzenia, iż mogło dojść do naruszenia przez *ZGK* przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Mając to na uwadze, postanowieniem nr 173 z dnia 5 czerwca 2014 r. wszczęto z urzędu postępowanie w sprawie stosowania przez *ZGK* praktyk ograniczających konkurencję (karta akt sprawy: 1) i postawiono Spółce zarzut nadużywania pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i lokalnym rynku zbiorowego odprowadzania ścieków, obejmującym teren gminy Rzeczenica, poprzez narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów regulujących zasady zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków poprzez zamieszczanie w treści tych umów zapisów zgodnie z którymi:
- 1) usługodawca nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej za przerwy w dostawie wody bądź przerwy w odbiorze ścieków spowodowane brakiem wody na ujęciu, uszkodzeniem instalacji usługobiorcy grożącej niebezpieczeństwem oraz przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i/lub kanalizacyjnych,
  - 2) usługodawca nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenia lub wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków wywołane zanieczyszczeniem wody na ujęciu lub ścieków w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia oraz uszkodzeniem instalacji usługobiorcy grożącej niebezpieczeństwem,
  - 3) w przypadku zaboru wodomierza lub wykazania, że w/w uszkodzenia zawinione zostały przez Usługobiorcę, ilość pobranej wody ustala się odpowiednio do ilości, która mogła popłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w okresie od ostatniego odczytu wodomierza,
- co mogło stanowić naruszenie, o którym mowa w art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

- [3] O wszczęciu postępowania antymonopolowego i postawionych zarzutach ZGK został poinformowany zawiadomieniem z tego samego dnia (k. 2 - 3).
- [4] W dniu 8 grudnia 2014 r. Zakład został zawiadomiony o zakończeniu zbierania materiału dowodowego i możliwości zapoznania się z materiałem zgromadzonym w aktach sprawy. Strona nie skorzystała z możliwości zapoznania się z aktami.

PREZES URZĘDU USTALIŁ, CO NASTĘPUJE:

- [5] Spółka Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w dniu 13 stycznia 2012 r. została zarejestrowana w KRS pod numerem 0000408110 (k. 9 - 15). Prowadzi ona działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie gminy Rzeczynica.
- [6] Wykonując usługi, Zakład podpisuje z odbiorcami tych usług umowy zatytułowane: *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, Umowa na dostawę wody i Umowa o odprowadzanie ścieków* (k. 17 - 21, 23- 26, 28 - 32). Umowy te zawierają postanowienia zakwestionowane przez Prezesa Urzędu w postanowieniu o wszczęciu postępowania w sprawie stosowania praktyk ograniczających konkurencję.
- [7] W piśmie z dnia 20 czerwca 2014 r. (k. 45 - 46), uzupełnionym pismami z dnia 29 września 2014 r., znak: 808/2014, (k. 49 - 50), z dnia 15 października 2014 r., znak: 853/2014 (k. 64 - 65) i z dnia 5 listopada 2014 r., znak: ZGK/694/2014 (k. 67- 68), ZGK ustosunkował się do postawionych zarzutów i złożył wnioski o wydanie, w trybie art. 12 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, decyzji zobowiązującej przedsiębiorcę do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia zarzucanym naruszeniom oraz do usunięcia zaistniałych skutków działań i zobowiązał się do:

- a) zmiany treści postanowień przywołanych w punkcie I.1 i I.2 sentencji decyzji poprzez nadanie im następującego brzmienia:

Usługodawca nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej za przerwy w dostawie wody i odbiorze ścieków, będące skutkiem zdarzeń niezawinionych i niezależnych od usługodawcy:

- 1) *uszkodzeniem instalacji wodno - kanalizacyjnych będących w posiadaniu Usługobiorcy lub jeżeli instalacja wodno - kanalizacyjna będąca w posiadaniu Usługobiorcy za względu na stan techniczny uniemożliwia dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków,*
- 2) *działaniem siły wyższej albo z wyłącznej winy Usługobiorcy lub osoby trzeciej, za której działania lub zaniechania Usługodawca nie ponosi odpowiedzialności, przy czym przez pojęcie siły wyższej rozumie się zdarzenia zewnętrzne niemożliwe do przewidzenia i zapobieżenia im, w tym kataklizmy, klęski żywiołowe, długotrwałe susze, strajki.*

- b) usunięcia ze wzorców umów postanowienia przywołanego w punkcie I.3 sentencji decyzji.

Spółka zobowiązała się również do zmiany kwestionowanych zapisów w umowach wykonywanych.

PREZES URZĘDU ZWAŻYŁ, CO NASTĘPUJE:

[8] Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w toku postępowania antymonopolowego zostanie uprawdopodobnione - na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu lub będących podstawą do wszczęcia postępowania z urzędu - że został naruszony zakaz, o którym mowa w art. 9 tejże ustawy, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, zobowiązać przedsiębiorcę do wykonania tych zobowiązań. Stosownie do art. 12 ust. 2 ww. ustawy, w decyzji, o której mowa powyżej organ antymonopolowy może określić termin wykonania zobowiązań. W takiej sytuacji rozważenia wymaga jednak, czy wskazane warunki zaistniały w odniesieniu do działań i zobowiązań podjętych przez ZGK, a ponadto, czy w przypadku ich wystąpienia uzasadnione jest przyjęcie zobowiązania przedsiębiorcy i wydanie przez Prezesa Urzędu decyzji w oparciu o przepis art. 12 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

[9] Zarzut

Wszczynając postępowanie antymonopolowe Prezes Urzędu postawił ZGK zarzut stosowania praktyk ograniczających konkurencję, polegających na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, obejmującym teren gminy Rzeczenica, poprzez narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów regulujących zasady zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków poprzez zamieszczanie w treści tych umów zapisów zgodnie z którymi:

- 1) usługodawca nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej za przerwy w dostawie wody bądź przerwy w odbiorze ścieków spowodowane brakiem wody na ujęciu, uszkodzeniem instalacji usługobiorcy grożącej niebezpieczeństwem oraz przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i/lub kanalizacyjnych,
- 2) usługodawca nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenia lub wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków wywołane zanieczyszczeniem wody na ujęciu lub ścieków w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia oraz uszkodzeniem instalacji usługobiorcy grożącej niebezpieczeństwem,
- 3) w przypadku zaboru wodomierza lub wykazania, że w/w uszkodzenia zawinione zostały przez Usługobiorcę, ilość pobranej wody ustala się odpowiednio do ilości, która mogła popłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w okresie od ostatniego odczytu wodomierza,

co mogło stanowić naruszenie, o którym mowa w art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

[10] Naruszenie interesu publicznoprawnego

W świetle art. 1 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, celem regulacji w niej przyjętej jest zapewnienie rozwoju i ochrony konkurencji, a także podejmowana w interesie publicznym ochrona przedsiębiorców narażonych na stosowanie praktyk ograniczających konkurencję i ochrona interesów konsumentów. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów należy

do sfery prawa publicznego, a instrumenty w niej przewidziane mogą być stosowane jedynie wówczas, gdy na skutek działań przedsiębiorców naruszony jest interes publicznoprawny.

Pojęcie interesu publicznego w postępowaniu antymonopolowym nie jest pojęciem jednolitym i stałym. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Antymonopolowego (obecnie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów) naruszenie interesu publicznego ma miejsce przede wszystkim wówczas, gdy skutkami działań sprzecznych z przepisami prawa konkurencji dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, względnie, gdy działania te wywołują na rynku niekorzystne zjawiska¹. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w odniesieniu do konkurencji chroni interes publiczny polegający na zapewnieniu właściwych warunków funkcjonowania rynku gospodarczego².

Czynnikiem niezbędnym dla prawidłowego funkcjonowania rynku jest możliwość powstania i rozwoju konkurencji. Dobrem chronionym na podstawie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest więc konkurencja rozumiana jako zjawisko o charakterze instytucjonalnym. Za zagrożenie lub naruszenie mechanizmu konkurencji w takim ujęciu należy uznać działania, które dotyczą sfery szerszego kręgu uczestników rynku, a więc dotyczą konkurencji rozumianej nie jako sytuacji pojedynczego przedsiębiorcy, lecz zaburzeń na rynku, rozumianych jako negatywne zjawiska charakteryzujące jego funkcjonowanie.

Tylko w warunkach konkurencji przedsiębiorcy i konsumenci mają gwarancję realizacji konstytucyjnej wolności gospodarczej i ochrony swoich praw. Jej istotą jest współzawodnictwo niezależnych podmiotów w celu uzyskania przewagi pozwalającej na osiągnięcie maksymalnych korzyści ekonomicznych ze sprzedaży towarów i usług oraz maksymalne zaspokojenie potrzeb konsumentów na możliwie najkorzystniejszych warunkach. Działanie w warunkach konkurencji wymaga samodzielności w podejmowaniu decyzji. Dlatego wszelkie formy działań przedsiębiorcy, które są w stanie ograniczyć wolność uczestników rynku i sztucznie zmienić stosunki rynkowe prowadzą do zakazanego zniekształcenia konkurencji, a przez to godzą w interes publiczny. Stanowisko to podtrzymał Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 5 czerwca 2008 r., III SK 40/07, w którym uznał, że każde działanie wymierzone w mechanizm konkurencji godzi w interes publiczny w rozumieniu art. 1 ustawy antymonopolowej. W uzasadnieniu orzeczenia podniesiono m.in.: *Sąd Najwyższy podziela w pełni dotychczasową linię orzecznictwa, zgodnie z którą naruszenie interesu publicznoprawnego ma miejsce nie tylko wówczas, gdy skutkami działań sprzecznych z przepisami obu ustaw dotknięty został "szerszy krąg uczestników rynku", ale także, gdy działania te wywołały na rynku inne niekorzystne zjawiska (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29 maja 2001 r., I CKN 1217/98, OSNC 2002 nr 1, poz. 13; z dnia 28 stycznia 2002 r., I CKN 112/99, OSNC 2002 nr 11, poz. 144 czy z dnia 24 lipca 2003 r., I CKN 496/01, niepublikowany). Jak podkreślił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 lipca 2003 r., I CKN 496/01 (niepublikowany), istnienie interesu publicznoprawnego należy oceniać przez pryzmat szerszego spojrzenia, uwzględniającego całość negatywnych skutków działań na określonym rynku. Użytego w tych orzeczeniach sformułowania: „dotknięcie skutkami działań” sprzecznych z ustawą antymonopolową, nie*

¹ Wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 24.01.1991 r., sygn. XV Amr 8/90.

² Wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 23.10.2002 r., sygn. XVII Ama 133/01.

można jednak rozumieć w sposób wąski i mechaniczny jako tylko bezpośrednio pokrzywdzenia kontrahenta lub konkurentów przedsiębiorcy dopuszczającego się praktyki ograniczającej konkurencję lub innych uczestników rynku (w rozpoznawanej sprawie zainteresowanego przedsiębiorcy Bogusław W. i Zbigniew W.). Trzeba tu oceniać całość negatywnych skutków działań monopolisty na określonym rynku (rynek relewantny), kierując się ogólnymi celami prawa ochrony konkurencji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2003 r., I CKN 496/01 niepublikowany).

Wymienione w art. 1 ust. 1 cele ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zostały określone jako równorzędne, co sprawia, że praktyki ograniczające konkurencję obejmują nie tylko te, które w nią godzą, ale również te, które - podejmowane przez przedsiębiorców posiadających pozycję dominującą - naruszają interesy uczestników rynku. Praktyki ograniczające konkurencję można wobec tego podzielić na praktyki antykonkurencyjne, wywierające bezpośredni wpływ na stan lub rozwój konkurencji oraz praktyki eksploatacyjne, których istotą jest uzyskanie korzyści kosztem innych uczestników rynku, w tym również nieprowadzących działalności gospodarczej. W przypadku praktyk eksploatacyjnych bezpośrednim celem lub skutkiem działań przedsiębiorcy posiadającego pozycję dominującą jest wykorzystanie posiadanej nad kontrahentami przewagi rynkowej.

Kwestionowane działania ZGK mają charakter praktyki eksploatacyjnej, ponieważ mogą one prowadzić do bezprawnego wykorzystania posiadanej przez przedsiębiorcę pozycji dominującej poprzez narzucanie jej rzeczywistym, jak i potencjalnym kontrahentom (zarówno przedsiębiorcom, jak i osobom fizycznym) - w umowach określających zasady świadczenia usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków - niekorzystnych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści.

Mając na uwadze te okoliczności uznać należy, że sprawa ma charakter publicznoprawny i może być rozpatrywana przez Prezesa Urzędu w świetle przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

[11] Strona postępowania

Zgodnie z art. 88 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, stroną postępowania jest każdy, wobec kogo zostało wszczęte postępowanie w sprawie praktyk ograniczających konkurencję, przy czym stroną postępowania dotyczącego zarzutu naruszenia art. 9 ust. 1 ww. ustawy, mogą być wyłącznie przedsiębiorcy posiadający na rynku właściwym pozycję dominującą.

Zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez przedsiębiorcę rozumie się m.in. przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Z brzmienia art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tj. Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 ze zm.) wynika, że przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, która we własnym imieniu wykonuje działalność gospodarczą.

W przedmiotowej sprawie ZGK, będąc stroną postępowania, bez wątpienia posiada status przedsiębiorcy, gdyż jest spółką prawa handlowego, prowadzącą działalność gospodarczą na podstawie wpisu do rejestru przedsiębiorców (Krajowego Rejestru Sądowego), a więc jest podmiotem prawa wyodrębnionym organizacyjnie i majątkowo, prowadzącym we własnym imieniu działalność go-

spodarczą. Zachowania Zakładu podlegają zatem kontroli dokonywanej na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

[12] Rynek właściwy w sprawie

Aby ocenić, czy doszło do stosowania praktyki ograniczającej konkurencję i naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zdefiniować należy rynek właściwy w sprawie oraz ustalić pozycję rynkową przedsiębiorcy, któremu postawiono zarzut jej stosowania. Artykuł 4 pkt 9 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów rynek właściwy definiuje jako rynek towarów, które ze względu na swe przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym ze względu na rodzaj oraz właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji. A zatem rynek ten wyznaczają dwa elementy: 1) towar (rynek produktowy) i 2) terytorium (rynek geograficzny).

Zgodnie z art. 4 pkt 7 ilekroć w ww. ustawie jest mowa o *towarach* - rozumie się przez to rzeczy, jak również energię, papiery wartościowe i inne prawa majątkowe, usługi, a także roboty budowlane.

Usługi zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków nie posiadają substytutów. Odbiorcy usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków nie mają możliwości skorzystania z innego, alternatywnego źródła zaopatrzenia w tego rodzaju usługę. Tak więc w aspekcie produktowym ZGK prowadzi działalność na rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Z uwagi na technologię dostarczania wody i odprowadzania ścieków (za pomocą sieci wodociągowej i kanalizacyjnej) w aspekcie geograficznym rynek zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków wyznaczany jest przez zasięg sieci wodociągowej i kanalizacyjnej eksploatowanej przez Zakład. Geograficzne granice rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków wyznaczone są przez znajdujące się na obszarze gminy Rzeczenica sieci: wodociągową i kanalizacyjną, eksploatowane przez ZGK.

Reasumując, w przedmiotowej sprawie rynkiem właściwym, na którym prowadzi działalność ZGK jest rynek usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, wykonywanych z wykorzystaniem sieci wodociągowej i kanalizacyjnej eksploatowanych na terenie gminy Rzeczenica.

[13] Pozycja rynkowa ZGK

Zgodnie z art. 4 pkt 10 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez pozycję dominującą - rozumie się pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów; domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku właściwym przekracza 40 %.

Zatem, aby udowodnić hipotezę, że przedsiębiorca, któremu postawiono zarzut wykorzystywania, w sposób sprzeczny z regułami konkurencji, posiadanej władzy i siły rynkowej, w pierwszej kolejności określoną działalność poddaje się analizie z punktu widzenia produktowego i geograficznego, a następnie określa się na tak oznaczonym rynku pozycję danego przedsiębiorcy.

Na terenie Gminy Rzeczenica oprócz sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, będących w eksploatacji ZGK, brak jest alternatywnej infrastruktury wodociągo-

wo - kanalizacyjnej, za pośrednictwem której można byłoby świadczyć usługi zbiorowych dostaw wody i zbiorowego odbioru ścieków. Aby nowe źródło zaopatrzenia mogło być uznane za alternatywne w stosunku do posiadanych musi ono spełniać wymóg natychmiastowej dostępności bez ponoszenia nakładów inwestycyjnych³.

Tak więc ZGK posiada pozycję dominującą na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków obejmującego swoim zasięgiem obszar gminy Rzeczenica.

[14] Uprawdopodobnienie naruszenia przepisów

Na mocy art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców. Należy podkreślić, że samo posiadanie pozycji dominującej nie jest zakazane, ale zabronione jest jej nadużywanie⁴. Przedsiębiorca zajmujący na rynku pozycję dominującą podlega ograniczeniom wynikającym z ww. ustawy, gdy bezprawnie jej nadużywa. W art. 9 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zamieszczono otwarty katalog zachowań przedsiębiorców, które mogą zostać uznane za nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym. Jedną z możliwych form tego nadużycia jest wskazane w art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy narzucanie przez przedsiębiorcę posiadającego pozycję dominującą uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści.

Stosownie do art. 12 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów warunkiem nałożenia przez Prezesa Urzędu na przedsiębiorcę zobowiązania zmierzającego do zapobieżenia naruszeniom określonym w art. 9 ww. ustawy jest uprawdopodobnienie, że do takich naruszeń doszło. W związku z tym zachodzi konieczność przeanalizowania kwestionowanych zachowań Zakładu pod kątem uprawdopodobnienia naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z ustalonymi w tym przepisie kryteriami, należy więc uprawdopodobnić, iż:

- przedsiębiorca, któremu stawia się zarzut, narzuca odbiorcom zakwestionowane warunki umów,
- warunki te mają uciążliwy charakter,
- warunki te przynoszą przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści.

[15] Narzucanie warunków umów

Narzucanie warunków umów kontrahentowi ma miejsce wówczas, gdy dominant, wykorzystując przewagę kontraktową wobec kontrahenta, wynikającą z braku alternatyw na rynku, wymusza na nim określone zachowania. Bez znaczenia w takim przypadku jest, że w sferze cywilnoprawnej dochodzi do złożenia zgodnego oświadczenia woli stron, gdyż dla bytu praktyki nie jest konieczne zawarcie umowy.⁵ Istotą zaistnienia przestępki wskazującej na narzucanie warunków umów jest postawienie przez przedsiębiorcę posiadającego pozycję dominującą kontrahenta w sytuacji przymusowej. Przymusowość owej sytuacji polega z kolei na tym, że kontrahent dominanta staje przed wyborem między

³ Zobacz: wyrok SOKiK z dnia 31 maja 2000r., XVII Ama 44/00.

⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 22 lutego 2008r., sygn. akt VI ACa 985/07.

⁵ E. Modzelewska-Wąchal. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz. Twigger. Warszawa 2002, strona 117-118; a także Sąd Antymonopolowy w wyroku z 22.10.2001 r., sygn. akt XVII Ama 122/00.

zawarciem umowy na - uciążliwych dla siebie - warunkach dominanta, a jej niezawieraniem i wynikającym stąd brakiem możliwości zaspokajania potrzeb własnych lub swoich klientów.⁶

Do narzucania warunków umów dochodzi wówczas, gdy przedsiębiorca wykorzystując swoją przewagę ekonomiczną w warunkach niedostatecznej konkurencji na rynku, ogranicza swobodę kształtowania treści umów przez jego kontrahentów działających pod przymusem. Dzięki posiadanej sile rynkowej dominant może nie liczyć się z wolą innych uczestników rynku, którzy zmuszeni są zaakceptować ustalone przez niego warunki umowne, nawet jeśli nie gwarantują one ekwiwalentności świadczeń. Tym samym narzuca on kontrahentom takie warunki umów, które nie miałyby racji bytu w przypadku, gdyby na rynku istniała konkurencja i możliwość wyboru oferty spośród ofert konkurujących ze sobą podmiotów gospodarczych. Istotne jest również, że przy zawieraniu wskazanych umów przedsiębiorca posługuje się opracowanymi przez siebie szablonami umów i ustalonymi samodzielnie warunkami ich wykonywania.

Stosowanie wzorców umownych przy zawieraniu jednorodzących umów o charakterze masowym, jakimi są umowy regulujące zasady zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków wymaga jedynie aprobaty przez kontrahentów - odbiorców usług - ich warunków, jednostronnie ustalanych przez profesjonalistę. Swoboda odbiorców ww. usług jest wobec tego ograniczona jedynie do podpisania, bądź nie, przedłożonej im umowy. Stanowi to o adhezyjnej naturze tych umów. W przypadku umów zawieranych w trybie adhezyjnym, dla uznania, że uprawdopodobniono narzucanie ich warunków wystarczające jest wykazanie, że oferowane są one przez dominanta w stosunkach danego rodzaju⁷.

Zakład Gospodarki Komunalnej, przy zawieraniu umów określających zasady zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków stosuje wzorce umów zatytułowane: *Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków*, *Umowa na dostawę wody i Umowa o odprowadzanie ścieków*. Odbiorcy usług, podpisując te umowy z góry aprobuja warunki współpracy, arbitralnie ustalone przez Zakład, nie mając możliwości negocjowania treści postanowień. Mając powyższe na uwadze za uprawdopodobnione należy uznać narzucanie przez przedsiębiorcę warunków umów kontrahentom.

[16] Uprawdopodobnienie uciążliwego charakteru warunków umów

Za uciążliwy warunek umowy należy uznać każdy warunek oznaczający dla jednej ze stron umowy ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju⁸, który nie byłby możliwy do wynegocjowania w warunkach istnienia konkurencji⁹. Ustalenia dotyczące uciążliwości narzucanych przez przedsiębiorcę posiadającego na rynku pozycję dominującą powinny być dokonane według kryteriów obiektywnych¹⁰. Przeprowadzając wspomniane czynności należy w szczególności rozważyć, czy w hipotetycznej sytuacji istnienia wolnej konkurencji - i tym samym swobody kształtowania przez obie strony tre-

⁶ Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów, praca zbiorowa pod red. Tadeusza Skocznego, Wydawnictwo C. H. BECK, Warszawa 2009, s. 691.

⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 28 listopada 2007 r., sygn. akt VI ACa 939/07.

⁸ Np. wyrok Sądu Antymonopolowego z 20.06.2001r., sygn. akt XVII Ama 90/00 i wyrok tegoż sądu z 15.11.2001r., sygn. akt XVII Ama 78/99.

⁹ Wyrok Sądu Antymonopolowego, sygn. akt XVII Ama 72/00.

¹⁰ Stanisław Gronowski, Ustawa antymonopolowa. Komentarz; Wydawnictwo C.H. Beck 1996r. s.135.

ści umowy - podmiot narzucający takie warunki byłby je w stanie wynegocjować¹¹.

W stosowanych przez ZGK wzorcach umownych określających zasady świadczenia usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków i w zawieranych na ich podstawie umowach umieszczono postanowienia przewidujące, iż:

- 1) usługodawca nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej za przerwy w dostawie wody bądź przerwy w odbiorze ścieków spowodowane brakiem wody na ujęciu, uszkodzeniem instalacji usługobiorcy grożącej niebezpieczeństwem oraz przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i/lub kanalizacyjnych,
- 2) usługodawca nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenia lub wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków wywołane zanieczyszczeniem wody na ujęciu lub ścieków w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia oraz uszkodzeniem instalacji usługobiorcy grożącej niebezpieczeństwem.

Oceniając uciążliwość dla kontrahentów analizowanych postanowień umownych, zgodnie z którymi ZGK nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej, należy mieć na względzie fakt, że do umów, na podstawie których odbywa się dostawa wody i odprowadzanie ścieków, zastosowanie znajdują nie tylko przepisy ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, ale także przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.) - [zwanej dalej k.c.]. Punktem wyjścia przy ocenie tych kwestii winny być przepisy zawarte w art. 471 k.c. i nast. regulujące odpowiedzialność odszkodowawczą za szkodę spowodowaną niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania. Zgodnie z art. 471 k.c., dłużnik zobowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Zgodnie z reżimem odpowiedzialności kontraktowej, przedsiębiorstwo wodociągowo - kanalizacyjne jest zatem obowiązane naprawić szkodę wynikłą z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, a więc powstałą na skutek przerw w świadczeniu usług, jeżeli są one następstwem okoliczności, za które przedsiębiorstwo ponosi odpowiedzialność. Zakres takich okoliczności obejmuje przede wszystkim działania i zaniechania przedsiębiorstwa umyślne lub będące skutkiem niedołożenia należytej staranności. Zakres przypadków, w których przedsiębiorca może w treści zawieranych umów uchylić się od odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania określa cytowany już art. 471 k.c. Tymczasem, brzmienie kwestionowanych postanowień umów regulujących zasady zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków stwarza dostawcy wody możliwość uniknięcia odpowiedzialności odszkodowawczej względem kontrahentów w każdym z ww. przypadków niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, bez względu na przyczyny wystąpienia powyższych zakłóceń. Tak więc niezależnie od tego, czy wymienione w zakwestionowanym postanowieniu okoliczności będą zawinione przez Spółkę, czy też będą następstwem okoliczności,

¹¹ Stanisław Gronowski, Polskie Prawo Antymonopolowe, zarys wykładu, Wydawnictwo Zrzeszenia Prawników Polskich, Warszawa 1998, s. 146-147.

za które nie będzie ona ponosiła odpowiedzialności, będzie ona mogła zwolnić się z odpowiedzialności odszkodowawczej wobec kontrahentów z tytułu szkód spowodowanych:

- przerwami w dostawie wody lub odbiorze ścieków spowodowanymi brakiem wody na ujęciu, uszkodzeniem instalacji usługobiorcy grożącej niebezpieczeństwem oraz przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i/lub kanalizacyjnych,
- ograniczeniem lub wstrzymaniem dostaw wody lub odbioru ścieków wywołanych zanieczyszczeniem wody na ujęciu lub ścieków w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia oraz uszkodzeniem instalacji usługobiorcy grożącej niebezpieczeństwem.

Takie rozwiązanie kwestii odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy przez dostawcę usług byłoby więc dla Zakładu korzystniejsze od ogólnej zasady odpowiedzialności kontraktowej ujętej w art. 471 k.c.

Oceniając natomiast uciążliwość dla kontrahentów tych postanowień umownych, zgodnie z którymi w przypadku zaboru wodomierza lub wykazania, że w/w uszkodzenia zawinione zostały przez Usługobiorcę, ilość pobranej wody ustala się odpowiednio do ilości, która mogła popłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w okresie od ostatniego odczytu wodomierza zauważyć należy, że Zakład uregulował zasady ustalania zryczałtowanej ilości wody - będącej podstawą rozliczenia w wypadku zaistnienia opisanych powyżej sytuacji - w sposób określający tę ilość na maksymalnym możliwym poziomie zużycia wody.

Istotą tej uciążliwości jest możliwość pobierania rażąco wygórowanej zryczałtowanej należności za pobraną wodę, która nie uwzględnia realnej wartości możliwej do wystąpienia szkody będącej efektem naruszenia warunków umowy przez odbiorcę. Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 5 listopada 2008 r. (sygn. akt VI ACa 525/08), oceniając analogiczny do kwestionowanego w niniejszej decyzji sposób ustalania należności, wskazał, iż (...) *zapis umowny, który jednoznacznie wiąże należność za dostarczoną wodę w przypadku uszkodzenia urządzeń pomiarowych jedynie z techniczną przepustowością sieci, z całkowitym pominięciem choćby przybliżonej wielkości zużycia przez odbiorcę wody, musi zostać uznany za próbę nadmiernego obciążenia kontrahenta świadczeniem finansowym na rzecz Spółki, stanowiącym ekwiwalent jej nieuprawnionych korzyści.* W wyroku tym Sąd Apelacyjny wyraził również pogląd, iż sposób ustalania należności za wodę, w przypadkach uszkodzenia lub zaboru wodomierza przez odbiorcę, nie powinien odbiegać od przewidzianych w tym zakresie regulacji prawnych stanowiących wskazówki dla prawidłowego obliczania należności za wodę.

Zakład Gospodarki Komunalnej ustalając w takich sytuacjach ilość pobranej wody w okresie od ostatniego odczytu wodomierza do czasu wykrycia lub usunięcia nieprawidłowości może wzorować się na rozwiązaniu przyjętym w rozporządzeniu Ministra Budownictwa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz. U. Nr 127, poz. 886), zgodnie z którym podstawą do naliczenia należności za wodę w razie nieprawidłowości w działaniu wodomierza jest średniomiesięczne zużycie wody w okresie 3 miesięcy poprzedzających awarię, bądź w analogicznym okresie roku ubiegłego, przy uwzględnieniu liczby miesięcy trwania niesprawności. Należy również zauważyć, że ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu przewiduje określone

sankcje względem odbiorców, którzy spełniają przesłanki zawarte w hipotezach kwestionowanego warunku umownego. Zgodnie z art. 8 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. Nr 123 poz. 858 ze zm.), zwanej dalej *ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu*, w razie stwierdzenia nielegalnego poboru wody, tj. między innymi przy celowo uszkodzonych wodomierzach, przedsiębiorstwo wodociągowo - kanalizacyjne ma prawo odciąć dostawę wody. Z kolei art. 28 ust. 2 pkt 1 tej ustawy stanowi, że ten, kto uszkadza wodomierz główny, zrywa lub uszkadza plomby umieszczone na wodomierzach, a także wpływa na zmianę, zatrzymanie lub utratę właściwości lub funkcji metrologicznych wodomierza głównego, podlega karze grzywny w wysokości do 5000 zł.

Określone w umowie zachowania odbiorcy usług, które na jej podstawie mogą skutkować obciążeniem go kosztami usługi za dostarczenie wody, która mogła popłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza w okresie od ostatniego odczytu wodomierza, powinny być rozpatrywane na gruncie przepisów Kodeksu cywilnego, w oparciu o zasady odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez sprawcę z własnej winy, bądź odpowiedzialności za szkodę z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Opisane w kwestionowanym postanowieniu działania odbiorcy usług mogą być kwalifikowane jako czyny bezprawne stanowiące przesłankę do dochodzenia roszczeń z tytułu odpowiedzialności deliktowej, bądź jako nienależyte wykonanie zobowiązania będące podstawą do dochodzenia przez dostawcę roszczeń z tytułu odpowiedzialności kontraktowej. Zastosowanie powinien znaleźć tutaj art. 415 Kodeksu cywilnego zgodnie, z którym *Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę zobowiązany jest do jej naprawienia* lub art. 471 k.c., który stanowi, że *Dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi*. Z brzmienia powyższych przepisów - w zestawieniu z art. 6 k.c. - wynika, że ciężar dowodu co do wykazania przesłanek odpowiedzialności za wyrządzoną działaniem usługobiorcy szkodę, obciąża poszkodowanego. Dostawca usług powinien, zatem wykazać, że poniósł szkodę, wykazać wysokość tej szkody oraz udowodnić istnienie związku przyczynowego pomiędzy szkodą a zawinionym działaniem usługobiorcy. Rozpatrywane postanowienie umowne zwalnia ZGK z tego obowiązku, co stawia go w sytuacji uprzywilejowanej w stosunku do kontrahentów - odbiorców usług.

W przypadku zaboru wodomierza zawinionego przez Usługobiorcę lub wykazania, że uszkodzenie nastąpiło z jego winy, przedsiębiorca może dochodzić od usługobiorców, na drodze roszczenia cywilnoprawnego, naprawienia poniesionej szkody (jeżeli wykaże, że zaistniały łącznie przesłanki odpowiedzialności deliktowej bądź kontraktowej). Jej pokrycie może wiązać się m.in. z zapłatą za naprawę wodomierza lub z zamontowaniem nowego wodomierza i jego legalizacją. W ramach realizacji roszczeń odszkodowawczych dostawca może także dochodzić uiszczenia przez odbiorcę zapłaty za wodę pobraną w okresie od ostatniego odczytu wodomierza do czasu usunięcia powstałych z winy odbiorcy nieprawidłowości, przy czym musi wykazać, jaki był w tym okresie przynajmniej przybliżony pobór wody.

Reasumując należy uznać, że każde z trzech analizowanych wyżej postanowień może być dla odbiorców usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków uciążliwym. Pierwsze i drugie z zakwestionowanych po-

stanowień wyłącza możliwość dochodzenia przez odbiorców usług od ZGK roszczeń odszkodowawczych. Sytuacje, w których całość ryzyka niedostarczenia wody i/lub nieodebrania ścieków wynikającego z braku wody na ujęciu, uszkodzenia instalacji usługobiorcy grożącej niebezpieczeństwem, przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i/lub kanalizacyjnych, zanieczyszczenia wody na ujęciu lub ścieków w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia jest przerzucana na odbiorców ww. usług należy uznać za niedopuszczalne. Natomiast trzecie z kontestowanych postanowień umożliwia ZGK obciążanie odbiorcy należnością za wodę, która mogła przepłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w okresie od ostatniego odczytu wodomierza, stanowi dla odbiorcy ciężar nadmierny, przez co ww. sposób ustalania powyższych należności jest uciążliwy.

Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu uznał, iż uprawdopodobnione zostało, że analizowane warunki umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków mogą mieć uciążliwy charakter.

[17] Czerpanie nieuzasadnionych korzyści

Osiągane przez dominującego przedsiębiorcę nieuzasadnione korzyści są odpowiednikiem uciążliwych warunków umów narzuconych kontrahentowi. W relacjach ekwiwalentności wzajemnych świadczeń uczestników umowy nieuzasadnione korzyści określają sytuację korzystniejszą od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Nieuzasadnione korzyści osiągnęte są kosztem kontrahenta w wyniku narzucenia mu przez dominanta uciążliwych warunków umów. Mogą one pojawić się po stronie przedsiębiorcy narzucającego uciążliwe warunki umów już w chwili zawarcia umowy lub też w okresie późniejszym, gdy zaistnieją okoliczności przewidziane w umowie, pozwalające na wykorzystanie uciążliwego postanowienia.

Kwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienia umowy, określające brak odpowiedzialności dostawcy wody za niewykonanie lub nienależyte wykonanie usługi dostawy wody, w zakresie wskazanym w punkcie I sentencji decyzji, może być uznane za uciążliwe dla usługobiorców, z tego względu, że wyłącza możliwość dochodzenia od ZGK roszczeń odszkodowawczych, również w sytuacji, gdy szkoda nastąpiła wskutek okoliczności, za które przedsiębiorca ponosi odpowiedzialność. Zakład mógłby zwolnić się z odpowiedzialności odszkodowawczej w przypadku, gdy przerwy w dostawie wody lub odbiorze ścieków, a także ograniczenie lub wstrzymanie świadczenia tych usług mogły być następstwem braku wody na ujęciu, uszkodzenia instalacji usługobiorcy grożącej niebezpieczeństwem, przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i/lub kanalizacyjnych, zanieczyszczenia wody na ujęciu lub ścieków w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia oraz uszkodzenia instalacji usługobiorcy grożącej niebezpieczeństwem. Sytuację, w której ryzykiem niezrealizowania umowy o dostawę wody i odprowadzanie ścieków w związku z zaistnieniem ww. okoliczności obciąża się odbiorców usług, należałoby uznać za niedopuszczalną.

Odnosząc się do postanowienia przewidującego, że w przypadku zaboru wodomierza lub wykazania, że w/w uszkodzenia zawinione zostały przez Usługobiorcę, ilość pobranej wody ustala się odpowiednio do ilości, która mogła popłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w okresie od ostatniego odczytu wodomierza, należy stwierdzić, że uznanie, iż dostawca usług jest uprawniony do przyjęcia założenia, że każdorazowo następuje nieprzerwany, całodobowy pobór wody, może prowadzić do nieuzasadnionego wzbogacenia

dostawcy usług z tytułu naliczania zapłaty za pobraną wodę w ilości, jaka mogła popłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w okresie od ostatniego odczytu wodomierza. Stanowisko powyższe znajduje potwierdzenie w wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 28 listopada 2007 r. (sygn. akt VI ACa 939/07), w którym wskazano, że analogiczny do zakwestionowanego w niniejszej decyzji sposób rozliczeń pozwala na pobieranie przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne rażąco wygórowanego zryczałtowanego odszkodowania (kary umownej)¹². Zastrzeżenie w treści umowy opisanego wyżej sposobu ustalania ilości pobranej wody świadczy o możliwości czerpania przez Zakład z tego tytułu nieuzasadnionych korzyści.

Mając na uwadze powyższe, należy uznać za uprawdopodobnione, że kwestionowane postanowienia umów o dostawę wody i odprowadzanie ścieków stosowanych przez ZGK może mieć uciążliwy charakter, a jego stosowanie wiąże się z możliwością uzyskania przez świadczącego usługi dostawy wody nieuzasadnionych korzyści.

[18] Zobowiązanie przedsiębiorcy

Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, warunkiem wydania wskazanej w tym przepisie decyzji, jest - oprócz uprawdopodobnienia naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 9 tej ustawy - zobowiązanie się przez przedsiębiorcę do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom.

Zdaniem Prezesa Urzędu okoliczności faktyczne sprawy wskazują, że warunek ten został spełniony.

W toku postępowania antymonopolowego ZGK zobowiązało się do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia naruszeniom zakazu nadużywania pozycji dominującej poprzez:

- a) wprowadzenie do obrotu z konsumentami nowych wzorców umów, z których kwestionowane w punkcie I.1 i I.2 jej sentencji postanowienie zostanie zmienione, zaś postanowienie kwestionowane w punkcie I.3 sentencji decyzji zostanie usunięte,
- b) wystąpienie do odbiorców usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków z propozycją zmiany ww. postanowień w wykonywanych umowach.

W ocenie Prezesa Urzędu działania objęte złożonym przez Zakład zobowiązaniem zmierzają do zapobieżenia zarzucanemu przedsiębiorcy naruszeniu art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zmiana stosowanych wzorców umów w zaproponowany przez ZGK sposób oraz aneksowanie umów dotychczas zawartych z odbiorcami usług doprowadzą bowiem do wyeliminowania zakwestionowanego warunku świadczenia usług.

W związku z powyższym Prezes Urzędu postanowił skorzystać z instrumentu przewidzianego w art. 12 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i nałożyć na ZGK obowiązek wykonania przyjętego w toku postępowania zobowiązania uznając, iż skoro przedsiębiorca przejawiał inicjatywę mającą na celu eliminację działań powodujących naruszenie prawa, celowa i uzasadniona jest akceptacja jego propozycji.

---

¹² Por. uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 1 lipca 2009 r. (sygn. akt XVII AmA 36/08).

Zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes UOKiK określił w decyzji terminy wykonania zobowiązań nałożonych na ZGK. Wprowadzenie do obrotu nowych wzorców umów powinno nastąpić w terminie dwóch tygodni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji, a wystąpienie do dotychczasowych odbiorców z propozycją zmiany kwestionowanych postanowień w umowach wykonywanych - w terminie do 31 marca 2015 r.

Prezes Urzędu uznał, że są to terminy wystarczające na wykonanie nałożonych na przedsiębiorcę obowiązków. Określając termin na wystąpienie przez ZGK do dotychczasowych odbiorców z propozycją zmiany kwestionowanych postanowień w umowach wykonywanych, Prezes UOKiK uwzględnił wniosek przedsiębiorcy.

W związku z tym **orzeczono jak w punkcie I sentencji** niniejszej decyzji.

Stosownie do art. 12 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w decyzji, o jakiej mowa w ust. 1, Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań.

Zgodnie z tym przepisem na ZGK zostało nałożony obowiązek złożenia, w terminie do 30 kwietnia 2015 r., sprawozdania o stopniu realizacji przyjętego przez Prezesa UOKiK w toku postępowania zobowiązania przedsiębiorcy do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia zarzucanemu mu naruszeniu, poprzez przekazanie:

- wzorców umów regulujących zasady zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, o których mowa w punkcie I ppkt B lit. a) sentencji decyzji,
- kopii 3 przykładowych umów zawartych z nowymi odbiorcami usług, w oparciu o zmienione wzorce;
- informacji o liczbie dotychczasowych odbiorców usług, którym doręczono propozycje zmiany umów wykonywanych,
- informacji o liczbie odbiorców usług, którzy podpisali zmienione umowy,
- informacji o liczbie odbiorców usług, którym nie przekazano propozycji zmiany umów wykonywanych, zawierających kwestionowane postanowienia, ze wskazaniem przyczyn takiego stanu.

W tym stanie **orzeczono jak w pkt II sentencji** niniejszej decyzji.

POUCZENIE:

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 1 i § 2 kodeksu postępowania cywilnego - od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Gdańsku.

Z up. Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji i konsumentów
Dyrektor Delegatury w Gdańsku
Roman Jarząbek

Otrzymuje:

Zakład Gospodarki Komunalnej w Rzeczenicy Sp. z o.o.
ul. Człuchowska 11
77- 304 Rzeczenica

